

Az ismeretkör: **Zsidó és cigány történelem, vallás, kultúra**

Kredittartománya (max. 12 kr.): **12**

Tantárgyai: 1) **A zsidóság története I.** 2) **A zsidóság története II.** 3) **Zsidó vallás és kultúra** 4) **Cigány történelem, kultúra, vallásosság**

Tantárgy neve: A zsidóság története I. (T209)	Kreditértéke: 3
A tantárgy besorolása : kötelező	
A tantárgy elméleti vagy gyakorlati jellegének mértéke, „képzési karaktere” 100 (kredit%)	
A tanóra típusa : ea. és óraszám 24 az adott félévben, (ha nem (csak) magyarul oktatják a tárgyat, akkor a nyelve : Az adott ismeret átadásában alkalmazandó további (sajátos) módok, jellemzők :	
A számonkérés módja : koll. Az ismeretellenőrzésben alkalmazandó további (sajátos) módok	
A tantárgy tantervi helye (hányadik félév): 5. félév	
Előtanulmányi feltételek: Az egyháztörténet korszakai (T202)	
Tantárgy-leírás: az elsajátítandó ismeretanyag tömör, ugyanakkor informáló leírása	
A magyarországi zsidóság történetének vizsgálata az Árpád-ház kihalásától a 18. század végéig, folyamatos kitekintéssel az európai kontextusra, a párhuzamokra. (Ezt jelzik a tematikában a „kapcsolódó témák“.) 1. Bevezetés: kronológia, periodizáció, mi a zsidóság? 2. A zsidóság helyzete az Árpád-ház kihalásától a mohácsi vészig Kapcsolódó témák: Az askenázi zsidóság korai története, a zsidóság jogállása a keresztény uralom alatt 3. A három részre szakadt Magyarország: a török kori Buda zsidósága, erdélyi privilégium Kapcsolódó témák: a szefárd diaszpóra kialakulása, zsidók a török birodalomban 4. Helytörténeti séta a Budai Vár mai területén 5. A szefárd diaszpóra nyugaton és keleten 6. A Szentföld zsidósága és kapcsolatok a diaszpórával 7. A 18. század: a felvilágosult abszolutizmus (II. József) és a zsidó felvilágosodás Kapcsolódó témák: haszkala Berlinben és a cseh-morva haszkala, Bécs 8. Reformkor – az egyenjogúság és integráció kérdése Kapcsolódó téma: A jogi és társadalmi emancipáció modelljei 9. Az 1848/49-es forradalomtól az emancipációig 10. Összefoglalás	
A 2-5 legfontosabb <i>kötelező</i> , illetve <i>ajánlott irodalom (jegyzet, tankönyv) felsorolása bibliográfiai adatokkal (szerző, cím, kiadás adatai, (esetleg oldalak), ISBN)</i>	
Kötelező irodalom: <i>Szöveggyűjtemények:</i> Shlomo J. Spitzer – Komoróczy Géza: <i>Héber kútforrások Magyarország és a magyarországi zsidóság történetéhez a kezdetektől 1686-ig</i> (Budapest: MTA Judaisztikai Kutatócsoport, 2003) Komoróczy Géza, szerk., <i>Források és dokumentumok a zsidók történetéhez Magyarországon. Szöveggyűjtemény</i> (2005, http://www.hebraisztika.hu/site/szovgyujt.jsp) Scheiber Sándor: <i>A feliratoktól a felvilágosodásig: Zsidó irodalomtörténeti olvasmányok</i> (Budapest: Múlt és Jövő, 1997) <i>Kötelező szakirodalom:</i> Gonda László: <i>Zsidóság Magyarországon 1526-1945</i> (Budapest: Századvég, 1992) Nathaniel Katzburg: <i>Fejezetek az újkori zsidó történelemből Magyarországon</i> (Hungaria Judaica, 14) (Budapest:	

MTA Judaisztikai Kutatócsoport – Osiris Kiadó, 1999) (36-78)
Magyarországi zsidók. Szerk. Toronyi Zsuzsanna. (Budapest: Körtánc Füzetek, 1998) (3-24)
Frojmimovics Kinga: *Szétszakadt történelem* (Budapest: Balassi, 2008) (11-19, valamint más, kapcsolódó fejezetek)

Ajánlott irodalom:

Martin Gilbert, *Zsidó történelmi atlasz* (Budapest: Gondolat, 1991)
Dan Cohn-Sherbok, *Atlas of the Jewish History* (London – New York: Routledge, 1994)
Komoróczy Géza: *A zsidók története Magyarországon I-II* (Budapest: Kalligram, 2012)
Komoróczy Géza: „Nekem itt zsidónak kell lenni” Források és dokumentumok (965-2012) A zsidók története Magyarországon I-II. kötetéhez Szöveggyűjtemény (Budapest: Kalligram, 2013)
Esther Benbassa – Aron Rodrigue, *A szefárd zsidók története* (Budapest: Osiris, 2003)
Jacob Allerhand: *A Talmudtól a felvilágosodásig* (Budapest: Filum, 2002)
Jacob Katz: *Hagyomány és válság: Zsidó társadalom a középkor végén* (Hágár, 3) (Budapest – Jeruzsálem: Múlt és Jövő, 2005)
Liana Levi, ed.: *Az askenázi kultúra ezer éve* (Pozsony: Kaligramm, 2003)
Michael K. Silber, szerk., *Magyar zsidó történelem – másképp. Jeruzsálemi antológia* (Hágár, 6) (Budapest – Jeruzsálem: Múlt és Jövő, 2007)

Azoknak az **előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek** (*tudás, képesség stb., KKK 8. pont*) a felsorolása, **amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul**

Tudás:

A Biblia szövegének alapos, és a legfontosabb értelmezési lehetőségeinek vázlatos ismerete. A nyugati keresztény teológia klasszikus és modern kérdésfelvetései és válasz-kísérletei. A vallásfilozófia alapkérdései, a filozófia és a teológia kapcsolatának lehetőségei. Az egyháztörténet fő korszakainak vázlatos, a 20. századi magyar egyháztörténet, az egyházak és a diktatúrák kapcsolatának mélyebb ismerete. A gyakorlati teológia alapjainak ismerete. Kitekintés a vallástudomány, a valláspszichológia és a vallásszociológia világa felé.

Képesség:

A bibliai szövegek és a teológiai források megértése, a szövegek és értelmezéseik közötti különbségek mérlegelése, az értelmezési szempontok megértése és értékelése. Törekvés a saját vélemény kialakítására és megvédésére, a saját vélemény korrigálásának készsége. Egy választott téma szakirodalmának összegyűjtése (legalább egy világnyelven is), a téma szakdolgozatban való feldolgozása. Az ismeretek és személyes meggyőződések szóbeli előadásának képessége.

Attitűd:

Érdeklődés a bibliai és teológiai hagyomány, a keresztény közösségek régi és mai kihívásai és az azokra adott válaszai iránt. Igényesség a saját személyiség és a személyes hit formálódásával szemben. Kíváncsiság a más tapasztalatokkal bíró, eltérő életutat bejárt kortársak iránt. Törekvés a méltányosságra és igazságosságra, készség a gyengébbek vagy hátrányosabb helyzetűek segítésére.

Autonómia és felelősség:

Törekvés a személyes érdeklődési terület egyre pontosabb meghatározására és más ismereti területek ehhez való kapcsolására. Törekvés a személyre szabott szolgálati terület megtalálására, a közösségi élet szűkebb és tágabb köreiben való szerepvállalás kialakítására. Növekvő felelősségvállalás a saját testi és lelki egészségért. Jól körülhatárolt részfeladatok pontos végrehajtása, nagyobb feladatok tervezésében való részvétel. Az önellenőrzés fokozódó készsége, a vezetői ellenőrzéshez való egyre konstruktívabb viszony kialakítása.

Tantárgy felelőse: Dr. Gombocz Eszter

Tantárgy oktatásába bevont oktató(k):

